

Decizia nr. 297/ 26 aprilie 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal

Emitent: Curtea Constituțională

Publicată în: Monitorul Oficial nr. 518 din 25 iunie 2018

Valer Dorneanu	- președinte
Marian Enache	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, excepție ridicată de Coriolan Secară și Nela Mirela Secară în Dosarul nr. 2.635/111/2014 al Curții de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.162D/2017.

2. Dezbaterile inițiale au avut loc în ședința publică din 20 martie 2018, în prezența reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 57 și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 19 aprilie 2018, dată la care, în baza aceluiași temei legal, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 26 aprilie 2018, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 16 martie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 2.635/111/2014, Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, excepție invocată de Coriolan Secară și Nela Mirela Secară într-o cauză având ca obiect stabilirea vinovăției autorilor excepției sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de tâlhărie calificată, lipsire de libertate în mod ilegal, înșelăciune și, respectiv, complicitate la tâlhărie calificată, cauză în care a fost invocată excepția prescrierii răspunderii penale.

4. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că sintagma "orice act de procedură" este lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, motiv pentru care aceasta încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție. Se arată că, potrivit doctrinei, actele de procedură sunt împărțite în acte procedurale și acte procesuale, distincție ce presupune un regim juridic diferit al acestor acte și consecințe juridice diferite. Se susține că actele procedurale sunt efectuate pe baza unor acte procesuale, anterioare celor dintâi, actul procedural fiind un mijloc prin care este adus la îndeplinire actul procesual; or, legiuitorul nu putea să confere valoare juridică actelor procedurale, în detrimentul celor procesuale. Se susține, de asemenea, că sintagma criticată oferă organelor judiciare numeroase pârghii, unele lipsite de substanță juridică, pentru a proceda la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale. Este dată ca exemplu emiterea unei ordonanțe de declinare a competenței unui organ de urmărire penală în

favoarea unui alt organ de urmărire penală, considerată, în cauza în care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate, act de procedură întreruptiv al prescripției răspunderii penale, cu toate că nu dă o reală eficiență principiului aflării adevărului. Se susține că astfel de acte de procedură, care au un caracter pur tehnic și care nu influențează calitatea faptei și fundamentul acuzației, nu trebuie incluse în categoria actelor care întrerup cursul prescripției răspunderii penale. Se arată că sintagma "orice act de procedură" nu trebuie să creeze posibilitatea unei conduite abuzive a organelor de urmărire penală, contrară principiului aflării adevărului. Totodată, se susține că în măsura în care instituția prescripției răspunderii penale este privită ca o formă de sancționare a pasivității organelor statului, acestea sunt interesate să emită acte de procedură care nu au o justificare concretă și care sunt dispensabile și inoportune, într-o manieră abuzivă și superficială, aspect ce este în total dezacord cu rațiunea existenței instituției prescripției răspunderii penale și cu principiul egalității armelor, ca standard al dreptului la un proces echitabil, dar și cu nevoia exercitării urmăririi penale cu profesionalism. Pentru aceste motive, se susține încălcarea, prin textul criticat, a prevederilor art. 6 din Convenție. Se arată, totodată, că vechea reglementare a instituției prescripției răspunderii penale, care prevedea comunicarea actelor de procedură întreruptive învinutului sau inculpatului, era de natură a respecta drepturile fundamentale invocate în prezenta cauză. Se face trimitere la doctrina de drept penal care apreciază că, deși legea nu prevede *expressis verbis*, actele de procedură care au ca efect întreruperea cursului prescripției răspunderii penale trebuie comunicate suspectului sau inculpatului.

5. Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată că, într-adevăr, Codul penal în vigoare, spre deosebire de Codul penal din 1969, nu mai prevede că actul de procedură efectuat trebuie să fie comunicat învinutului sau inculpatului, pentru a produce efectul de întrerupere a prescripției răspunderii penale, potrivit art. 155 alin. (1) din Codul penal, și că, în toate dosarele instrumentate ajunse aproape de data împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale, ar putea fi efectuate, formal, acte de procedură, în scopul împiedicării producerii efectului reglementat prin textul criticat, însă această manieră de reglementare are la bază nevoia de identificare și tragere la răspundere penală a celor vinovați de săvârșirea unor fapte de natură penală, care se sustrag, pentru perioade lungi de timp, de la urmărirea penală. Se susține că legiuitorul are competența ca, în timp, să își modifice modalitatea de interpretare și aplicare a anumitor instituții, fără ca, prin aceasta, să creeze discriminare între persoanele urmărite penal și judecate, potrivit unor reglementări penale diferite.

6. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

7. Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se susține că dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal îndeplinesc cerințele de claritate, precizie și previzibilitate a legii și că acestea nu contravin prevederilor constituționale și convenționale invocate în prezenta cauză. Se face trimitere la jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la standardele de calitate a legii. Sunt invocate, în acest sens, deciziile Curții Constituționale nr. 903 din 6 iulie 2010, nr. 743 din 2 iunie 2011, nr. 1 din 11 ianuarie 2012, nr. 92 din 3 martie 2015 și nr. 146 din 12 martie 2015, precum și hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului din 15 noiembrie 1996, 25 noiembrie 1996, 4 mai 2000 și 9 noiembrie 2006, pronunțate în cauzele *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 29, *Wingrove împotriva Regatului Unit*, paragraful 40, *Rotaru împotriva României*, paragraful 55 și *Leempoel & S.A. Ed. CineRevue împotriva Belgiei*, paragraful 59.

8. Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale. Se susține că textul criticat se aplică, în mod egal, tuturor persoanelor aflate în

situația prevăzută prin ipoteza normei juridice criticate și că faptul întreruperii cursului răspunderii penale prin orice act de procedură efectuat în cauză nu încalcă dreptul la apărare al persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală. Cu privire la sintagma "acte de procedură", se apreciază că aceasta este clară, precisă și previzibilă, respectând exigențele impuse prin dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție.

9. Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosarul cauzei, concluziile reprezentantului autorilor excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal, care au următorul cuprins: "Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză."

12. Se susține că textul criticat contravine prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) cu privire la calitatea legii, art. 11 alin. (1) referitoare la dreptul internațional și dreptul intern, art. 16 cu privire la principiul egalității, art. 20 referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, precum și prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la dreptul la un proces echitabil.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, prin Decizia nr. 443 din 22 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 839 din 24 octombrie 2017, a constatat că răspunderea penală este o formă a răspunderii juridice angajată ca urmare a încălcării unei dispoziții de drept penal, fapt ce dă naștere unui raport juridic de constrângere, născut ca efect al săvârșirii infracțiunii, raport ce are ca părți statul, pe de o parte, și persoana care săvârșește infracțiunea, pe de altă parte. Conținutul raportului juridic penal de constrângere este format din dreptul statului de a trage la răspundere persoana care a săvârșit infracțiunea, prin aplicarea sancțiunii corespunzătoare, prevăzute de legea penală, și din obligația persoanei în cauză de a executa sancțiunea aplicată.

14. Prin aceeași decizie, Curtea a reținut că dintre principiile care guvernează răspunderea penală prezintă relevanță din perspectiva prezentei analize principiul legalității incriminării și a pedepsei, prevăzut la art. 23 alin. (12) din Constituție și art. 1 din Codul penal, potrivit căruia faptele care constituie infracțiuni și pedepsele aplicabile în cazul săvârșirii lor sunt prevăzute prin legea penală. Același principiu se regăsește, indirect, și la art. 15 alin. (2) din Codul penal, conform căruia infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale. Principiul legalității răspunderii penale este completat cu principiul caracterului personal al acesteia, conform căruia răspunderea penală poate fi angajată numai cu privire la persoana care a săvârșit o infracțiune și la participanții la comiterea acesteia. În fine, un alt principiu aplicabil răspunderii penale este cel al prescriptibilității răspunderii penale. Potrivit acestuia din urmă, dreptul statului de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni se stinge, dacă acesta nu este exercitat într-un anumit interval de timp. Prescripția răspunderii penale are la bază ideea că, pentru a-și atinge scopul, acela al realizării ordinii de drept, răspunderea penală trebuie să intervină prompt, cât mai aproape de momentul săvârșirii infracțiunii, întrucât doar în acest fel poate fi realizată prevenția generală și cea specială și poate fi creat, pe de o parte, sentimentul

de securitate a valorilor sociale ocrotite, iar, pe de altă parte, încrederea în autoritatea legii. Cu cât răspunderea penală este angajată mai târziu față de data săvârșirii infracțiunii, cu atât eficiența ei scade, rezonanța socială a săvârșirii infracțiunii se diminuează, iar stabilirea răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunii nu mai apare ca necesară, deoarece urmările acesteia ar fi putut fi înlăturate sau șterse. Totodată, în intervalul de timp scurs de la săvârșirea infracțiunii, autorul acesteia, sub presiunea amenințării răspunderii penale, se poate îndrepta, fără a mai fi necesară aplicarea unei pedepse.

15. Prin urmare, Curtea a constatat că, pentru a nu lăsa nesoluționate sine die raporturi juridice de conflict, legiuitorul a reglementat prescripția răspunderii penale drept cauză de înlăturare a răspunderii penale. Prescripția răspunderii penale este reglementată la art. 153 - 156 din Codul penal. Așa fiind, prescripția răspunderii penale constă în stingerea raportului juridic penal de conflict și, prin aceasta, în stingerea dreptului statului de a trage la răspundere penală persoana care săvârșește o infracțiune, după trecerea unui anumit interval de timp de la data comiterii acesteia, respectiv după scurgerea termenului de prescripție. În acest sens, termenele de prescripție sunt reglementate la art. 154 din Codul penal, în funcție de natura și gravitatea pedepselor prevăzute de lege pentru infracțiunile în cazul cărora se aplică.

16. De asemenea, Curtea a reținut că, pentru a avea ca efect înlăturarea răspunderii penale, termenul de prescripție trebuie să curgă fără intervenția vreunui act de natură a readuce în conștiința publică fapta comisă. Altfel spus, orice activitate ce are ca efect readucerea în atenția societății a faptului săvârșirii infracțiunii întrerupe cursul prescripției și amână producerea efectelor sale. În acest sens, art. 155 alin. (1) din Codul penal prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, iar, conform dispozițiilor alin. (2) al aceluiași art. 155, după fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.

17. Tot prin Decizia nr. 443 din 22 iunie 2017, Curtea a mai reținut că termenul de prescripție reprezintă intervalul de timp în care organele judiciare își pot exercita dreptul de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni și de a aplica pedepse pentru faptele comise. Prin urmare, împlinirea acestui termen are ca efect decăderea organelor judiciare din dreptul anterior menționat.

18. În acest context, autorii prezentei excepții de neconstituționalitate ridică problema actelor prin care poate fi întrerupt cursul prescripției răspunderii penale, susținând că nu orice act de procedură ar trebui să aibă efectul anterior menționat. În acest sens, se face trimitere la soluția legislativă reglementată la art. 123 din Codul penal din 1969, conform căreia cursul termenului prescripției era întrerupt prin îndeplinirea oricărui act care, potrivit legii, trebuia comunicat învinutului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal.

19. Într-adevăr, spre deosebire de reglementarea anterioară, care prevedea întreruperea cursului termenului de prescripție doar ca efect al realizării unor acte procedurale ce se comunicau, potrivit legii, învinutului sau inculpatului, dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal în vigoare prevăd întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale cu ocazia realizării oricărui act de procedură, indiferent de natura acestuia.

20. Curtea acceptă că actele efectuate pe parcursul procesului penal de către organele judiciare pot fi clasificate în acte procesuale și acte procedurale. Conform acestei clasificări, actele procesuale sunt instrumentele juridice prin care subiecții procesuali își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile prevăzute de lege, iar actele procedurale sunt activitățile prin care sunt aduse la îndeplinire actele procesuale, ori prin care se constată efectuarea și se consemnează conținutul unui act sau al unei măsuri procesuale ori al unui alt act procedural. Prin urmare, actele procedurale presupun preexistența actelor procesuale corespunzătoare. Cu titlu exemplificativ, procesul-verbal de percheziție este întocmit în urma efectuării percheziției, consemnarea declarațiilor unui martor presupune audierea prealabilă a acestuia, iar întocmirea

unei minute are loc în urma desfășurării ședinței de judecată. Astfel, procesul penal presupune o succesiune de activități, desfășurate de participanții la acesta, prin care acești participanți își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile, prevăzute în Codul de procedură penală, toate actele procesuale și procedurale emise de acestea concurând la soluționarea cauzelor penale. Dintre acestea, legea prevede comunicarea acelor acte de procedură care vizează, în mod direct, drepturile și interesele procesuale ale participanților la procesul penal.

21. Astfel, legiuitorul a extins sfera cauzelor de întrerupere a termenului prescripției, cu consecința restrângerii incidenței acestei instituții. Așa fiind, emiterea unor acte de procedură, precum citațiile adresate unor participanți la procesul penal, diferitele procese-verbale încheiate de organele de urmărire penală sau ordonanțele de declinare a competenței organului de urmărire penală (ca în prezenta cauză), acte care nu trebuie comunicate suspectului/inculpatului, produce efectul prevăzut la art. 155 din Codul penal.

22. Distinct de cele reținute de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 443 din 22 iunie 2017, mai sus invocată, instituția prescripției răspunderii penale se impune a fi analizată dintr-o dublă perspectivă, întrucât aceasta instituie, pe de o parte, un termen de decădere a organelor judiciare din dreptul de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni, iar, pe de altă parte, un termen, apreciat de legiuitor ca fiind suficient de mare, pentru ca societatea să uite faptele de natură penală săvârșite și efectele acestora, ca urmare a diminuării treptate a impactului lor asupra relațiilor sociale. Astfel, prescripția răspunderii penale este, din punctul de vedere al naturii sale juridice, o cauză de stingere a răspunderii penale și, prin urmare, a acțiunii de tragere la răspundere penală, cauză determinată și justificată de efectele trecerii timpului asupra nevoii societății de tragere la răspundere penală. Aceasta, întrucât, după trecerea unui anumit interval de timp, de la momentul săvârșirii infracțiunii, aplicarea unei pedepse penale nu mai contribuie la realizarea scopului legii penale, nemaexistând necesitatea social-politică ce determină mecanismul juridic al angajării răspunderii penale.

23. Așa fiind, analiza dispozițiilor legale ce reglementează întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale trebuie făcută din aceeași dublă perspectivă, ea reprezentând, pe de o parte, o soluție juridică de repunere a organelor judiciare într-un nou termen, integral, de prescripție, în care își poate exercita rolul activ, conferit de dispozițiile art. 5 din Codul de procedură penală, de stabilire a adevărului, în cauzele penale, pe baza probelor administrate, iar, pe de altă parte, o manieră prin care societatea, prin intermediul organelor statului, aduce la cunoștința suspectului sau a inculpatului că fapta de natură penală pe care a săvârșit-o nu și-a pierdut rezonanța socială avută în momentul comiterii sale.

24. Prin prisma acestui ultim aspect, întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale devine eficientă, producându-și efectele, într-o manieră completă, doar în condițiile existenței unor pârghii legale de încunoștințare a persoanei în cauză cu privire la începerea unui nou termen de prescripție. Or o astfel de procedură de aducere la cunoștință poate consta tocmai în comunicarea acelor acte efectuate în cauză, ce au ca efect curgerea unui nou termen de prescripție a răspunderii penale.

25. Mai mult, prin Decizia nr. 1.092 din 18 decembrie 2012, Curtea a statuat că prescripția aparține dreptului penal material, și nu dreptului procesual penal și că, așa fiind, prescripția este o cauză de înlăturare a răspunderii penale. Prin aceeași decizie, Curtea a reținut că, înlăturându-se răspunderea penală, se înlătură și acțiunea penală, dar acesta este un efect derivat, de ordin procesual, ce decurge din primul efect, din înlăturarea răspunderii penale, efect de ordin material. Prin urmare, Curtea a conchis că prescripția răspunderii penale apare ca o cauză de înlăturare a răspunderii penale și, pe cale de consecință, ca o cauză de înlăturare sau de neaplicare a pedepsei, cauză care face să înceteze dreptul de a trage la răspundere penală și obligația corespunzătoare.

26. Având în vedere jurisprudența mai sus invocată, Curtea constată că legea penală, în ansamblul ei, este supusă atât exigențelor calității legii, impuse prin dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5), cât și celor ale principiului legalității incriminării și a pedepsei, astfel cum acesta este reglementat la art. 23 alin. (12) din Constituție. Dispozițiile constituționale anterior menționate impun nu doar reglementarea clară, precisă și previzibilă a faptelor care constituie infracțiuni, ci și a condițiilor în care o persoană poate fi trasă la răspundere penală pentru săvârșirea acestora. Or din ansamblul reglementărilor ce au ca scop angajarea răspunderii penale face parte și instituția prescripției răspunderii penale al cărei mecanism juridic este suspus aceluiași cerințe ale principiului legalității și ale standardelor de calitate a legii, inclusiv sub aspectul, mai sus analizat, al mecanismelor juridice prin care suspectul sau inculpatul este informat cu privire la persistența în timp a efectelor sociale ale faptelor de natură penală pe care le-a săvârșit.

27. Pentru acest motiv, termenele de prescripție sunt prevăzute în cuprinsul părții generale a Codului penal. În acest sens, dispozițiile art. 154 din Codul penal în vigoare prevăd termene de prescripție a răspunderii penale, stabilite de legiuitor prin raportare la gravitatea faptelor incriminate, și, în consecință, la limitele speciale ale pedepselor penale prevăzute pentru infracțiunile reglementate. Cum prescripția răspunderii penale este o instituție de drept penal substanțial care are la bază trecerea timpului, dispozițiile legale ce reglementează termenele de prescripție a răspunderii penale și modalitatea de aplicare a acestora au o importanță considerabilă, atât pentru activitatea organelor judiciare ale statului, cât și pentru persoanele care săvârșesc infracțiuni.

28. Având în vedere aceste considerente, se impune a fi garantat caracterul previzibil al efectelor dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal asupra persoanei care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, inclusiv prin asigurarea posibilității acesteia de a cunoaște aspectul intervenirii întreruperii cursului prescripției răspunderii penale și al începerii cursului unui nou termen de prescripție. De altfel, data efectuării unui act de procedură ce produce efectul anterior menționat este și data de la care începe să curgă și poate fi calculat noul termen de prescripție. A accepta soluția contrară înseamnă a crea, cu ocazia efectuării unor acte procedurale care nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului și care au ca efect întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, pentru persoana în cauză o stare de incertitudine perpetuă, dată de imposibilitatea unei aprecieri rezonabile a intervalului de timp în care poate fi trasă la răspundere penală pentru faptele comise, incertitudine ce poate dura până la împlinirea termenului prescripției speciale, prevăzut la art. 155 alin. (4) din Codul penal.

29. Or, conform jurisprudenței Curții Constituționale, o dispoziție legală trebuie să fie precisă, neechivocă și să instituie norme clare, previzibile și accesibile a căror aplicare să nu permită arbitrariul sau abuzul, iar norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar și uniform și să stabilească cerințe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi (a se vedea Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 906 din 8 decembrie 2015, paragraful 34).

30. Prin raportare la jurisprudența mai sus analizată, Curtea constată că dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal instituie o soluție legislativă de natură a crea persoanei care are calitatea de suspect sau de inculpat o situație juridică incertă referitoare la condițiile tragerii sale la răspundere penală pentru faptele săvârșite.

31. Pentru aceste motive, Curtea reține că prevederile art. 155 alin. (1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma "oricărui act de procedură" din cuprinsul acestora are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale.

32. Mai mult, Codul penal în vigoare modifică sfera de aplicare a instituției răspunderii penale, în favoarea unui regim juridic mult mai permisiv al organelor judiciare, nu doar prin reglementarea regulii conform căreia orice act de procedură îndeplinit în cauză are ca efect întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale, ci și prin majorarea termenului prescripției speciale, conform art. 155 alin. (4) din Codul penal, la dublul termenului de prescripție prevăzut pentru fiecare categorie de infracțiuni, comparativ cu dispozițiile art. 124 din Codul penal din 1969, care prevedeau împlinirea termenului prescripției speciale dacă termenul de prescripție era depășit cu încă jumătate.

33. Problema juridică invocată de autorii excepției de neconstituționalitate a făcut obiectul activității de legiferare și al controlului de constituționalitate și de legalitate și în alte state europene. Astfel, în țări precum Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Italia, Malta, Olanda, Portugalia, Slovacia și Spania, întreruperea cursului prescripției răspunderii penale se realizează prin acte procesuale care sunt comunicate suspectului sau inculpatului ori care presupun prezența acestuia în fața organelor judiciare sau prin acte care vizează, în mod direct, soluționarea raportului juridic penal de conflict. Totodată, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale Federale a Germaniei, garanțiile constituționale generale rămân totuși aplicabile și trebuie respectate în ceea ce privește termenele de prescripție privind răspunderea penală. Aceasta include, în special, principiul protecției încrederii legitime și cerința generală de claritate juridică și specificitatea care derivă din principiul statului de drept (BVerfGE 50, 42 <47>; BVerfG, Ordonanța celei de a treia Camere a celui de al doilea Senat din 26.11.2003 - 2 BvR 1247/01, 2 BvR 1248/01 -), precum și principiul proporționalității (BVerfG, Ordonanța celei de a treia Camere a celui de al doilea Senat din 26.11.2003 - 2, BvR 1247, 1248/01 -). În ceea ce privește jurisprudența instanțelor obișnuite, Curtea Federală de Justiție (Bundesgerichtshof - BGH) a afirmat în jurisprudența sa că dispozițiile de drept penal care reglementează întreruperea termenului de prescripție se interpretează ca excepții atent definite și, prin urmare, nu se pretează la interpretări extinse; așadar, instanțele obișnuite nu pot, pe proprie răspundere, să dezvolte legea prin analogie (cf. Deciziilor Curții Federale de Justiție în materie penală, Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen - BGHSt 28, 381 <382>; BGH, Ordonanța din 29.09.2004 - 1 StR 565/03 -; Ordonanța din 16.06.2008 - 3 StR 545/07 -; Ordonanța din 10.08.2017 - 2 StR 227/17 -). În această ordine de idei, Curtea Federală de Justiție a statuat că, în sensul § 78c.1 nr. 4 din Codul penal, o ordonanță judecătorească de autorizare a supravegherii telecomunicațiilor nu poate fi asimilată unui mandat de percheziție sau sechestru; având în vedere modul clar de redactare a § 78c din Codul penal, s-a statuat astfel că numai acesta din urmă are ca efect întreruperea termenului de prescripție (BGH, Ordonanța din 29.09.2004 - 1 StR 565/03 -). În mod similar, Curtea Federală de Justiție a clarificat de curând că "numirea unui expert de către judecător sau procuror" la punctul 78c.1 nr. 3 din Codul penal se referea numai la actul inițial de numire a expertului relevant și că domeniul de aplicare nu putea fi extins la orice interacțiune dintre autorități și expert în timpul procedurilor pertinente; prin urmare, s-a concluzionat că o nouă întrerupere a termenului de prescripție ar fi posibilă doar dacă același expert a fost numit să depună mărturie cu privire la o chestiune complet diferită sau dacă un alt expert a fost numit să depună mărturie (BGH, Ordonanța din 10.08.2017 - 2 StR 227/17 -).

34. Având în vedere considerentele mai sus arătate, Curtea constată că soluția legislativă anterioară, prevăzută la art. 123 alin. 1 din Codul penal din 1969, îndeplinea condițiile de previzibilitate impuse prin dispozițiile constituționale analizate în prezenta cauză, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat.

35. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1 - 3, al art. 11 alin. (1) lit. A. și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Coriolan Secară și Nela Mirela Secară în Dosarul nr. 2.635/111/2014 al Curții de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea "oricărui act de procedură în cauză", din cuprinsul dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 26 aprilie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent,
Cristina Teodora Pop

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția adoptată de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018, cu majoritate de voturi, considerăm că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal trebuia să fie respinsă ca neîntemeiată, pentru următoarele considerente:

În jurisprudența sa, plecând de la premisa că Parlamentul este liber să decidă cu privire la politica penală a statului, în virtutea prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție, în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării, Curtea Constituțională a reținut că nu are competența de a se implica în domeniul legiferării și al politicii penale a statului, orice atitudine contrară constituind o imixtiune în competența acestei autorități constituționale (a se vedea Decizia nr. 629 din 4 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 932 din 21 decembrie 2014). Astfel, Curtea a recunoscut că, în acest domeniu, legiuitorul se bucură de o marjă de apreciere destul de întinsă, având în vedere că acesta se află într-o poziție care îi permite să aprecieze, în funcție de o serie de criterii, necesitatea unei anumite politici penale, iar Curtea o poate cenzura numai dacă aceasta contravine principiilor și exigențelor constituționale (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 824 din 3 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 122 din 17 februarie 2016).

Lipsa de accesibilitate și previzibilitate a dispozițiilor legale este din ce în ce mai des invocată în fața Curții Constituționale, care s-a pronunțat, în numeroase cauze, asupra încălcării acestor exigențe, prin raportare la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, întrucât existența unor probleme de interpretare și aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, având în vedere faptul că, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate.

Este adevărat că art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care consacră principiul legalității incriminării și pedepsei (nullum crimen, nulla poena sine lege), impune definirea, în mod clar, prin lege, a infracțiunilor și pedepselor aplicabile, însă, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde, într-o mare măsură, de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este, în special, cazul profesioniștilor, care sunt obligați să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se așteaptă din partea lor să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă (Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 35, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragraful 35, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi SRL și alții împotriva Italiei*, paragraful 109).

Având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea de la Strasbourg a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare juridiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Din nou, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea angrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre. Prin urmare, art. 7 paragraful 1 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza *S.W. împotriva Regatului Unit*, paragraful 36, *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 36 și 37, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunțată în Cauza *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 141, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 92 și 93).

În consecință, se poate aprecia că politica penală a statului a avut în vedere faptul că instituția prescripției răspunderii penale vizează infracțiunea în materialitatea sa, producând efecte în rem, având ca finalitate stingerea unui raport juridic penal de conflict, născut în urma săvârșirii unei infracțiuni, ca urmare a nerealizării tragerii la răspundere penală a persoanelor vinovate într-un termen prevăzut de lege, astfel încât scopul legii penale să fie realizat cât mai eficient, cât mai aproape de momentul săvârșirii infracțiunii.

Ca atare, este dreptul exclusiv al legiuitorului, în cadrul politicii penale a statului, de a stabili că îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză întrerupe cursul termenului prescripției răspunderii penale, cu alte cuvinte de a lărgi sfera actelor de procedură care pot avea un asemenea efect. În temeiul art. 126 din Constituția României revine instanțelor de judecată rolul de a interpreta și aplica aceste prevederi de la caz la caz, în funcție de condițiile concrete ale speței deduse judecătii.

Pentru aceste motive, fără a nega relevanța și valoarea analizei și argumentelor ce fundamentează soluția pronunțată cu votul majoritar al judecătorilor Curții Constituționale,

credem, totuși, că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal trebuia să fie respinsă ca neîntemeiată.

Judecător,
prof. univ. dr. Valer Dorneanu

Judecător,
conf. univ. dr. Simona-Maya Teodoroiu

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția pronunțată cu majoritate de voturi de Curtea Constituțională, formulăm prezenta opinie separată, considerând că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal se impunea a fi respinsă ca neîntemeiată, pentru următoarele argumente:

1. Prin încheierea din 16 martie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 2.635/111/2014, Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, excepție ridicată de Coriolan Secară și Nela Mirela Secară într-o cauză având ca obiect stabilirea vinovăției autorilor excepției sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de tâlhărie calificată, lipsire de libertate în mod ilegal, înșelăciune și, respectiv, complicitate la tâlhărie calificată, cauză în care a fost invocată excepția prescrierii răspunderii penale.

2. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal care au următorul cuprins:

"Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză."

3. În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii au susținut că textul criticat contravine dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (5) cu privire la calitatea legii, art. 11 alin. (1) referitoare la dreptul internațional și dreptul intern, art. 16 cu privire la principiul egalității, art. 20 referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, precum și prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la dreptul la un proces echitabil.

Se susține ca sintagma "orice act de procedură" este lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, motiv pentru care aceasta încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție. Se arată că, potrivit doctrinei, actele de procedură sunt împărțite în acte procedurale și acte procesuale, distincte, ce presupun un regim juridic diferit al acestor acte și consecințe juridice diferite. Se susține că actele procedurale sunt efectuate pe baza unor acte procesuale, anterioare celor dintâi, actul procedural fiind un mijloc prin care este adus la îndeplinire actul procesual; or, legiuitorul nu putea să confere valoare juridică actelor procedurale, în detrimentul celor procesuale. Se susține, de asemenea, că sintagma criticată oferă organelor judiciare numeroase pârghii, unele lipsite de substanță juridică, pentru a proceda la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale. Este dată ca exemplu emiterea unei ordonanțe de declinare a competenței unui organ de urmărire penală în favoarea unui alt organ de urmărire penală, considerat, în cauza în care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate, act de procedură întreruptiv al prescripției răspunderii penale, cu toate că nu dă o reală eficiență principiului aflării adevărului. Se susține că astfel de acte de procedură, care au un caracter pur tehnic și care nu influențează calitatea faptuitorului și fundamental acuzației, nu trebuie incluse în

categoria actelor care întrerup cursul prescripției răspunderii penale. Se arată că sintagma "orice act de procedură" nu trebuie să creeze posibilitatea unei conduite abuzive a organelor de urmărire penală, contrară principiului aflării adevărului. Totodată, se susține că, în măsura în care instituția prescripției răspunderii penale este privită ca o formă de sancționare a pasivității organelor statului, acestea sunt interesate să emită acte de procedură, care nu au o justificare concretă și care sunt dispensabile și inoportune, într-o manieră abuzivă și superficială, aspect ce este în total dezacord cu rațiunea existenței instituției prescripției răspunderii penale și cu principiul egalității armelor, ca standard al dreptului la un proces echitabil, dar și cu nevoia exercitării urmăririi penale cu profesionalism.

Pentru aceste motive se susține încălcarea, prin textul criticat, a prevederilor art. 6 din Convenție. Se arată, totodată, că vechea reglementare a instituției prescripției răspunderii penale, care prevedea comunicarea actelor de procedură întreruptive învinutului sau inculpatului, era de natură a respecta drepturile fundamentale invocate în prezenta cauză. Se face trimitere la doctrina de drept penal, care apreciază că, deși legea nu prevede *expressis verbis* actele de procedură care au ca efect întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, acestea trebuie comunicate suspectului sau inculpatului.

4. Considerăm că excepția de neconstituționalitate s-ar fi impus a fi respinsă ca neîntemeiată, pentru următoarele considerente:

4.1. Răspunderea penală este o formă a răspunderii juridice angajată ca urmare a încălcării unei dispoziții de drept penal, fapt ce dă naștere unui raport juridic de constrângere, născut ca efect al săvârșirii infracțiunii, raport ce are ca părți statul, pe de o parte, și persoana care săvârșește infracțiunea, pe de altă parte. Conținutul raportului juridic penal de constrângere este format din dreptul statului de a trage la răspundere persoana care a săvârșit infracțiunea, prin aplicarea sancțiunii corespunzătoare, prevăzută de legea penală, și din obligația persoanei în cauză de a executa sancțiunea aplicată.

Dreptul statului de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni se stinge, dacă acesta nu este exercitat într-un anumit interval de timp.

4.2. Prescripția răspunderii penale are la bază ideea că, pentru a-și atinge scopul, acela al realizării ordinii de drept, răspunderea penală trebuie să intervină prompt, cât mai aproape de momentul săvârșirii infracțiunii, întrucât doar în acest fel poate fi realizată prevenția generală și cea specială și poate fi creat, pe de o parte, sentimentul de securitate a valorilor sociale ocrotite, iar, pe de altă parte, încrederea în autoritatea legii. Cu cât răspunderea penală este angajată mai târziu față de data săvârșirii infracțiunii, cu atât eficiența ei scade, rezonanța socială a săvârșirii infracțiunii se diminuează, iar stabilirea răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunii nu mai apare ca necesară, deoarece urmările acesteia ar fi putut fi înlăturate sau șterse. Totodată, în intervalul de timp scurs de la săvârșirea infracțiunii, autorul acesteia, sub presiunea amenințării răspunderii penale, se poate îndrepta, fără a mai fi necesară aplicarea unei pedepse.

În practică se pot ivi situații când aplicarea sancțiunilor nu poate avea loc deoarece infracțiunea sau autorul ei a rămas necunoscut ori autorul, deși cunoscut, nu a fost prins, reușind să dispară. Datorită acestor împrejurări pot să treacă ani de zile, așa încât infracțiunea săvârșită să fie uitată de către membrii societății ori să nu mai fie suficient de clare împrejurările în care fapta a fost comisă sau chiar ce infracțiune s-a comis, pericolul ei social să se fi diminuat și infractorul să se fi îndreptat. În asemenea cazuri, aplicarea sancțiunilor penale nu mai corespunde unei necesități sociale, astfel încât se impune iertarea, prin stingerea dreptului de aplicare a sancțiunii.

Ca atare, pentru a fi eficientă răspunderea penală trebuie să aibă loc, din punct de vedere temporal, cât mai aproape de data săvârșirii infracțiunilor.

Funcțiile sancțiunilor penale se realizează, în mod real, numai dacă aplicarea acestora se face cu promptitudine, deoarece prin trecerea unei perioade mari de timp de la săvârșirea infracțiunii, exemplaritatea pedepsei dispare.

Prescripția răspunderii penale constă în stingerea raportului juridic penal de conflict, născut prin săvârșirea unei infracțiuni, ca urmare a nerealizării lui într-un anumit termen prevăzut de lege. Pornind tocmai de la rațiunea necesității tragerii la răspundere penală a făptuitorilor într-un termen cât mai scurt de la data săvârșirii faptelor, legiuitorul român a înțeles să instituie termene - prevăzute în art. 154 Cod penal -, în funcție de gravitatea infracțiunilor, în care neluarea unei măsuri punitive să aibă ca efect înlăturarea răspunderii penale prin intervenția prescripției.

Prescripția răspunderii penale este, deci, o cauză extinctivă (de stingere) a răspunderii penale, o cauză ce stinge raportul juridic penal de conflict, deoarece acesta nu a fost soluționat într-o perioadă de timp rezonabilă și care determină imposibilitatea aplicării sau luării sancțiunilor de drept penal (pedepse, măsuri educative sau măsuri de siguranță), cauză determinată și justificată de influența pe care trecerea timpului o exercită asupra necesității de a se recurge la constrângere penală.

Această cauză extinctivă înlătură răspunderea penală, făcând să înceteze dreptul organelor judiciare de a trage la răspundere penală și de a aplica o pedeapsă celui care a săvârșit o infracțiune și, pe cale de consecință, stinge obligația infractorului de a răspunde penal; ea are deci caracterul unei renunțări la acțiunea penală, renunțare prestabilită de lege, dar supusă condiției trecerii unui anumit termen de la data săvârșirii infracțiunii.

Ca atare, prescripția înlătură răspunderea penală pe considerentul că, după trecerea intervalului de timp prevăzut de lege, tragerea la răspundere penală nu mai corespunde unei necesități social-politice și nu mai contribuie prin nimic la realizarea scopurilor urmărite prin aplicarea pedepsei.

Rațiunea reglementării acestei instituții de drept penal este strâns legată de însăși rațiunea represiunii penale, care este aceea de a asigura prevenția generală și specială a săvârșirii de noi infracțiuni. Aplicarea și executarea pedepsei după trecerea unui interval îndelungat de timp, chiar dacă ar da satisfacție ideii abstracte de justiție, s-ar dovedi ineficiente în raport cu scopul legii penale.

Prin Decizia nr. 511 din 12 decembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 75 din 30 ianuarie 2014, Curtea Constituțională a statuat că:

"I. Justificată prin varii motive de ordin social și juridic, prescripția răspunderii penale apare ca o instituție juridică cu efecte atât pe planul dreptului penal substanțial, neîmplinirea termenului fiind o condiție de pedepsibilitate, cât și pe planul dreptului procesual penal, fiind o condiție de procedibilitate, împlinirea termenului de prescripție împiedicând exercitarea acțiunii penale (...).

1. În dreptul român, prescripția a fost considerată de către legiuitor o instituție de procedură penală de la intrarea în vigoare, în 1865, a Codului de procedură penală al Principatelor Unite Române, care reglementa prescripția în art. 593 - 600, și până la reforma legislativă în materie penală din 1936. Aceasta a adus o schimbare de viziune a legiuitorului cu privire la prescripție, soluția calificării ca instituție de drept substanțial fiind consacrată explicit în art. 5 al Codului penal Carol al II-lea, care stipula că, «în caz de conflict între două sau mai multe legi succesive, privitoare la prescripțiunea acțiunii publice sau a pedepselor, se aplică legea care prevede prescripțiunea cea mai scurtă». Este știut faptul că în secolul al XIX-lea opera legislativă de la noi a fost puternic influențată de legislația franceză, unde prescripția acțiunii publice era, ca și astăzi, de altfel, tratată ca o instituție de drept procesual. Explicația modificării de tratament juridic în materia prescripției răspunderii rezidă în faptul că reforma legislativă penală din 1936 a fost marcată de influența Codului penal italian din 1930, unde instituția prescripției era tratată

ca una de drept material. În aceste condiții, și în dreptul român prescripția a fost legiferată în Codul penal din 1936.

În prezent, sediul materiei prescripției răspunderii penale îl constituie art. 121 - 124 și art. 128 - 129 din Codul penal, iar sediul materiei prescripției executării pedepsei este reprezentat de art. 125 - 130 din același cod. Cu privire, însă, la delimitarea normelor de drept material de cele de procedură în funcție de situarea acestora în Codul penal sau în Codul de procedură penală, Curtea Constituțională a României, prin Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 2 decembrie 2011, a reținut că așezarea normelor în Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu pentru deosebirea lor, ci trebuie avute în vedere obiectul de reglementare și scopul normei. De altfel, potrivit acestor din urmă criterii, Curtea a constatat, prin decizia mai sus amintită, că art. 320¹ alin. 7 din Codul de procedură penală, care privește cuantumul pedepsei aplicabile în cazul recunoașterii vinovăției, se încadrează în categoria normelor de drept substanțial, și nu în categoria celor de procedură penală, astfel încât acordul de recunoaștere a vinovăției are o dublă natură, pe de o parte este instituție procesuală, iar pe de altă parte - instituție de drept material.

2.1. În dreptul german, instituția prescripției, atât a răspunderii penale, cât și a executării pedepsei, este reglementată în Codul penal (...).

În dreptul francez, soluția tradițională era considerarea ca aparținând procedurii penale a dispozițiilor privind prescripția răspunderii penale, respectiv dreptului penal substanțial a prevederilor referitoare la prescripția executării pedepsei. După 10 ani, prin legea din 9 martie 2004, legiuitorul francez, prin modificarea Codului penal, a schimbat această regulă, stabilind că legile referitoare la prescripția acțiunii publice și la prescripția pedepselor atunci când termenul de prescripție nu s-a împlinit sunt aplicabile imediat, deci și în ipoteza în care infracțiunile au fost comise înainte de intrarea în vigoare a legilor.

În Elveția, prescripția este reglementată în Codul penal (...).

2.2. Doctrina din țările mai sus menționate consideră prescripția o instituție de drept procesual, indiferent unde este situată reglementarea ei - în codul penal sau în codul de procedură penală -, astfel încât prescripția este supusă regulii aplicării imediate a legii noi, ce guvernează aplicarea în timp a normelor de procedură. Pentru fundamentarea acestei calificări a prescripției se arată că atât inculpatul, cât și condamnatul nu au un drept câștigat cu privire la timpul cât ar trebui să se sustragă, primul - de la judecată, iar cel de-al doilea - de la executarea pedepsei, pentru a fi exonerati de răspundere, respectiv de efectele acesteia (...).

În alte state europene, doctrina apreciază că prescripția aparține dreptului substanțial, întrucât, în funcție de aceasta, există dreptul statului de a aplica o sancțiune sau de a determina executarea ei. Această opinie este împărtășită, în principal, de doctrina spaniolă și italiană.

În fine, există și o a treia soluție doctrinară, care admite caracterul mixt al prescripției, ca instituție care aparține deopotrivă dreptului penal substanțial și dreptului procesual. Autorii care împărtășesc această opinie arată însă că, față de orientarea constantă a practicii instanțelor penale și a celor constituționale din unele state europene de a admite posibilitatea modificării termenelor de prescripție în curs, chiar în defavoarea inculpatului sau a condamnatului, discuția privind natura juridică a prescripției prezintă doar un interes academic.

În doctrina românească se regăsesc toate cele trei opinii, însă cea majoritară este aceea care consideră prescripția ca fiind o instituție de drept penal substanțial, abordare în care legea penală privitoare la prescripție este supusă regulii aplicării legii penale mai favorabile.

3. În ceea ce privește jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, aceasta a stabilit că, dacă legea națională a unui stat consideră o regulă în materie de prescripție penală ca fiind mai degrabă de procedură decât de fond, este posibilă modificarea acelei reguli cu scopul de a prelungi termenul de prescripție în ceea ce privește infracțiunile pentru care nu s-a împlinit deja acest termen la momentul modificării. Astfel, prin Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată în

Cauza Coëme și alții împotriva Belgiei, paragrafele 147 - 149, Curtea de la Strasbourg a statuat că prelungirea termenului de prescripție nu implică o încălcare a drepturilor garantate de art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât nu se poate interpreta această dispoziție ca împiedicând prelungirea, prin efectul aplicării imediate a unei legi de procedură, a termenelor de prescripție atunci când faptele imputate nu fuseseră niciodată prescrise. În numeroase rânduri, instanța europeană a amintit că normele privind neretroactivitatea legii penale prevăzute de art. 7 din Convenție se aplică numai dispozițiilor care definesc infracțiunile și pedepsele pentru acestea. În același timp, Curtea a considerat că este rezonabil ca instanțele naționale să aplice principiul *tempus regit actum* cu privire la legile de procedură. Astfel, pe lângă hotărârea pronunțată în Cauza Coëme și alții împotriva Belgiei, precitată, sunt de menționat și Decizia din 12 februarie 2004, pronunțată în Cauza Mione împotriva Italiei, și Decizia din 10 iulie 2007, pronunțată în Cauza Rasnik împotriva Italiei, ambele referitoare la noi reglementări privind termenele pentru exercitarea unor căi de atac, și Decizia din 12 aprilie 2007, pronunțată în Cauza Martelli împotriva Italiei, privind aplicarea unei legi care stabilește noi reguli de apreciere a probelor. (...)

Din analiza de drept comparat reiese că legiuitorul din diverse state europene a plasat instituția prescripției răspunderii penale și a prescripției executării pedepsei în codul penal sau în codul de procedură penală, fără ca sediul materiei să determine calificarea fermă a naturii juridice a prescripției. (...)

Astfel, indiferent de modul în care legislația sau doctrina califică instituția prescripției, aceasta, prin finalitatea ei, este aceeași în toate sistemele de drept europene, în sensul că, după trecerea unui anumit interval de timp, statul renunță la dreptul de a mai aplica o pedeapsă infractorului sau de a mai dispune executarea unei pedepse."

4.3. Cursul prescripției răspunderii penale

Prin cursul prescripției se înțelege scurgerea intervalului de timp prevăzut de lege și care constituie durata termenului de prescripție. Câtă vreme această durată nu este încă împlinită prescripția se găsește în curs, care nu ia sfârșit decât la data când expiră termenul prescripției.

4.4. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale

Pentru a avea ca efect înlăturarea răspunderii penale, termenul de prescripție trebuie să curgă fără intervenția niciunui act de natură a readuce în conștiința publică fapta comisă. Altfel spus, orice activitate ce are ca efect readucerea în atenția societății a faptului săvârșirii infracțiunii întrerupe cursul prescripției și amână producerea efectelor sale.

Sub denumirea marginală "Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale" în noul Cod penal, în art. 155 este reglementată materia cauzelor de întrerupere a prescripției, după cum urmează:

"(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.

(2) După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.

(3) Întreruperea cursului prescripției produce efecte față de toți participanții la infracțiune, chiar dacă actul de întrerupere privește numai pe unii dintre ei.

(4) Termenele prevăzute la art. 154, dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.

(5) Admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripție a răspunderii penale."

Prin urmare, art. 155 alin. (1) din Codul penal prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, iar, conform dispozițiilor alin. (2) al aceluiași art. 155, după fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.

Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale este, așa cum o arată și denumirea, o cauză legală care lipsește de eficiență timpul scurs până în momentul intervenirii sale, făcând să înceapă să curgă un nou termen de prescripție, după îndeplinirea actului de procedură întrerupător.

4.5. Efectul întreruptiv al prescripției

Întreruperea prescripției provoacă o prelungire a duratei timpului de prescripție și deci, indirect, o durată înăuntrul căreia subzistă răspunderea penală, prin neluarea în considerare a timpului care a curs anterior întreruperii și începerea unui nou termen de prescripție, deci prin deplasarea momentului de la care începe să curgă termenul prescripției. Așadar, dacă înăuntrul termenului de prescripție, care a început să curgă de la săvârșirea infracțiunii, s-a îndeplinit vreun act de procedură, cursul prescripției fiind întrerupt, această întrerupere are drept efect, pe de o parte, înlăturarea din calculul duratei termenului de prescripție a timpului curs până la ivirea întreruperii și, pe de altă parte, începerea curgerii unui nou termen de prescripție.

Acest îndoit efect se produce ori de câte ori intervine o nouă întrerupere a cursului prescripției. Noul termen de prescripție, care începe să curgă după fiecare întrerupere, trebuie să fie de același fel, adică de aceeași durată. Faptul că s-a ivit o întrerupere a prescripției și că începe să curgă un nou termen de prescripție nu schimbă nici natura infracțiunii pentru care începuse să curgă prescripția, nici gravitatea acestei infracțiuni. Data de la care începe să curgă fiecare termen nou de prescripție este data îndeplinirii actului procedural întrerupător de prescripție.

Examinând dispozițiile art. 155 din Codul penal în vigoare se constată că în acest text legiuitorul a reunit, practic, mai multe texte din Codul penal anterior privind întreruperea cursului prescripției (art. 123 din Codul penal din 1969) și prescripția specială (art. 124 din Codul penal din 1969), cu unele modificări.

Astfel, noul Cod penal în vigoare, în art. 155 alin. (1) nu mai reproduce dispoziția cuprinsă în art. 123 alin. 1 din Codul penal din 1969, potrivit căreia întreruperea prescripției are loc prin îndeplinirea oricărui act care, potrivit legii, trebuie comunicat învinuitului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal, ci cuprinde o dispoziție nouă potrivit căreia întreruperea cursului prescripției este posibilă prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, fără ca actul întocmit să fie condiționat de comunicare către inculpat. Practic, orice act de procedură efectuat pe parcursul cauzei, indiferent dacă potrivit legii acesta trebuie sau nu comunicat inculpatului, are ca efect întreruperea cursului prescripției și curgerea unui nou termen de prescripție.

Ca atare, potrivit Codului penal în vigoare, pentru întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, pe de o parte, nu interesează natura, tipul de act de procedură efectuat în cauză și nici dacă i s-a comunicat cuiva actul de procedură respectiv, iar pe de altă parte, nu are relevanță stadiul în care se afla cauza atunci când actul de procedură a fost efectuat.

Modificările pe care legiuitorul român le-a adus în materia întreruperii termenelor de prescripție a răspunderii penale au fost preluate din dreptul francez și cel spaniol. În aceste două sisteme naționale de drept, întreruperea termenelor de prescripție nu este condiționată de comunicarea actelor de procedură suspectului sau inculpatului, deși în opinia majoritară, în paragraful 33, se susține, în mod neîntemeiat, contrariul.

4.6. Așa cum s-a arătat anterior, actele întrerupătoare au drept efect neluarea în calcul a timpului scurs de la data săvârșirii infracțiunii și până la data îndeplinirii actului. Fiecare întrerupere face să curgă un nou termen de prescripție. Numărul întreruperilor nu este însă nelimitat.

Deși legea nu reglementează numărul întreruperilor, totuși, pentru ca prin reglementarea întreruperii să nu se ajungă la o imprescriptibilitate "de facto" a unor infracțiuni prescriptibile potrivit legii, respectiv pentru a nu se ajunge la însăși negarea prescripției, prin dispoziția înscrisă în art. 155 alin. (4) din Codul penal a fost fixat un termen maxim, după a cărui expirare

prescripția va opera independent de numărul întreruperilor. Potrivit textului legal menționat, prescripția înlătură răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni, dacă termenul de prescripție este depășit cu încă o dată. Cu alte cuvinte, prin întrerupere, prescripția nu poate fi prelungită la infinit, ci numai cu încă o dată termenul de prescripție prevăzut în art. 154 din Codul penal.

Altfel spus, dacă de la data comiterii faptei a trecut un interval de timp egal cu dublul duratei termenului prevăzut de art. 154 alin. (1) din Codul penal, prescripția răspunderii penale intervine indiferent de timpul scurs de la ultima întrerupere a cursului prescripției.

O regulă similară exista și în reglementarea anterioară, potrivit art. 124 din Codul penal din 1969, prescripția înlăturând răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni, dacă termenul de prescripție a răspunderii penale era depășit cu încă o dată.

Practic, în noul Cod penal prescripția specială și-a pierdut identitatea, integrându-se deplin în filosofia de ansamblu a reglementării cuprinse în art. 155 din Codul penal și care vizează întreruperea cursului prescripției răspunderii penale.

4.7. Întreruperea cursului prescripției produce efecte in rem și, de aceea, aceste efecte se produc față de toți participanții, chiar dacă actul de întrerupere privește numai pe unii dintre ei [art. 155 alin. (3) din Codul penal].

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 443 din 22 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 839 din 24 octombrie 2017, paragrafele 23 - 25, a statuat că:

"23. Soluția juridică anterior menționată este determinată de însăși natura instituției prescripției, care, astfel cum s-a arătat, semnifică diminuarea rezonanței sociale a săvârșirii infracțiunii, până la uitarea ei de către membrii societății. Aceasta presupune o perspectivă de ansamblu asupra tuturor faptelor comise, indiferent de aspectul săvârșirii lor de către o singură persoană sau de către mai multe persoane, în calitate de coautori, instigatori sau complici. Prin urmare, prescripția răspunderii penale produce efecte in rem, prin raportare la faptele de natură penală săvârșite, și nu in personam, în mod diferit pentru fiecare participant în parte. De altfel, soluția contrară ar fi de natură a afecta însăși substanța instituției prescripției, aceea de consecință a atenuării impactului social al faptelor de natură penală comise, și ar transforma-o pe aceasta într-un mijloc juridic ce ar avea ca scop o absolvire a persoanei de aplicarea pedepsei penale, înlocuind, astfel, semnificația instituției prescripției răspunderii penale cu unul dintre efectele acesteia. În cazul infracțiunilor săvârșite în participație, o astfel de soluție ar determina acordarea, în mod diferit, de la un participant la celălalt, a unei forme de iertare socială, după cum în privința acestora au fost făcute sau nu au fost făcute acte de procedură în cauză. Or, aceasta ar reprezenta o încălcare a principiului egalității în drepturi, prin crearea unui regim juridic mai favorabil pentru persoanele care au luat parte la săvârșirea infracțiunii, dar cu privire la care nu au fost realizate acte de procedură în cauză, care, însă, se află în aceeași situație juridică cu persoanele care, având aceeași calitate, de participanți la săvârșirea infracțiunii, au fost supuse unor astfel de acte.

24. Distinct de cele anterior menționate, așa cum, de altfel, a fost precizat mai sus, termenul de prescripție reprezintă intervalul de timp în care organele judiciare își pot exercita dreptul de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni și de a aplica pedepse pentru faptele comise, privite obiectiv, în ansamblul lor, și nu subiectiv, din perspectiva persoanelor care au participat la comiterea acestora. Prin urmare, împlinirea acestui termen are ca efect decăderea organelor judiciare din dreptul anterior menționat. Așa fiind, este firesc ca îndeplinirea oricărui act de procedură în privința faptelor comise să aibă ca efect debutul unui nou termen de prescripție cu privire la ansamblul faptelor care, împreună, formează infracțiunea sau infracțiunile urmărite, până la împlinirea termenului prescripției speciale, conform art. 155 alin. (4) din Codul penal. În cazul în care aceste infracțiuni au fost săvârșite

în participație, același efect se va produce, independent de persoanele care le comit sau își aduc aportul la săvârșirea lor. Doar în acest fel poate fi atinsă finalitatea procesului penal, care constă în aflarea adevărului, principiu prevăzut la art. 5 din Codul de procedură penală.

25. Având în vedere aceste considerente, Curtea reține că dispozițiile art. 155 alin. (3) din Codul penal nu contravin prevederilor constituționale ale art. 16 referitoare la egalitatea în drepturi, ci constituie o aplicație a acestora în domeniul dreptului penal substanțial."

4.8. Examinând excepția de neconstituționalitate invocată în prezenta cauză se poate lesne constata că autorii excepției nu au formulat o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci, în realitate, au solicitat completarea dispoziției legale în sensul că întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale se realizează doar prin îndeplinirea oricărui act de procedură care trebuie comunicat suspectului sau inculpatului.

Condiționarea, mai exact limitarea, restrângerea actelor de procedură întrerupătoare ale cursului prescripției, doar la cele care, potrivit legii, trebuie comunicate suspectului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal, reprezintă o substituie a instanței de contencios constituțional în activitatea de legiferare efectuată de Parlament.

Solicitarea autorilor excepției nu intră în competența de soluționare a Curții Constituționale, care, conform prevederilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului. (A se vedea în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 600 din 28 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 945 din 29 noiembrie 2017, paragraful 15, și Decizia Curții Constituționale nr. 609 din 28 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 881 din 9 noiembrie 2017, paragraful 15).

Pe de altă parte, dispozițiile legale criticate reprezintă opțiunea legiuitorului și au fost adoptate conform politicii penale a statului, potrivit rolului său constituțional de unică autoritate legiuitoare a țării, prevăzut la art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală. Fiind o chestiune de politică penală care ține de competența autorității legiuitoare și care are deplina libertate de reglementare cu privire la politica penală pe care înțelege să o implementeze, aceasta nu poate face obiectul unui control de constituționalitate. Prin adoptarea prevederilor art. 155 alin. (1) din Codul penal Parlamentul s-a plasat în interiorul marjei sale de apreciere, fiind opțiunea legiuitorului să considere că este întrerupătoare a cursului prescripției îndeplinirea oricărui act de procedură și nu doar a acelor care trebuie comunicate suspectului sau inculpatului (a se vedea în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 54 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 17 aprilie 2015, paragraful 20, Decizia Curții Constituționale nr. 25 din 6 martie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 324 din 4 decembrie 1996, paragraful 3, și Decizia Curții Constituționale nr. 156 din 17 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 303 din 4 mai 2015, paragraful 13).

În cursul prescripției se presupune că rezonanța infracțiunii săvârșite dispare treptat, treptat și în aceeași măsură este uitată tulburarea socială provocată de infracțiune. Acest proces de stingere a rezonanței faptei săvârșite și de uitare a urmărilor sale suferă întârzieri atunci când în cursul prescripției, înăuntrul termenului de prescripție, a intervenit îndeplinirea unui act de procedură. Prin această întrerupere, fapta rămâne încă vie în conștiința socială sau este din nou repusă în atenția oamenilor, cu alte cuvinte se anihilează efectele procesului de uitare a infracțiunii. Sub aspect social, întreruperea intervenită prin îndeplinirea oricărui act de procedură, oprește cursul procesului de liniștire colectivă și de restabilire a ordinii juridice, astfel că nu mai este justificată înlăturarea răspunderii penale.

4.9. Analizând pretinsa încălcare - invocată de autorii excepției - prin dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal a prevederilor constituționale referitoare la calitatea și previzibilitatea

legii, nu se poate susține că acestea aduc atingere art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, întrucât, în măsura în care partea interesată consideră că procurorul, în mod discreționar, a întrerupt cursul prescripției, prin efectuarea unui act de urmărire penală ce nu poate fi calificat drept act întrerupător al cursului prescripției, aceasta are posibilitatea de a arăta în fața judecătorului în ce constă nelegalitatea comisă.

În acest sens, Curtea Constituțională prin Decizia nr. 148 din 17 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 293 din 29 aprilie 2015, paragrafele 14 - 16, a statuat că:

"... instituția prescripției răspunderii penale constă în stabilirea unui termen care trebuie să curgă în mod netulburat și în interiorul căruia fie autorul faptei nu a fost tras la răspundere penală, fie nu s-a încercat tragerea la răspundere penală. Doar în aceste condiții uitarea faptei se poate realiza. Dacă, însă, în acel interval s-a încercat tragerea la răspundere penală, uitarea socială nu mai poate avea loc, iar prescripția nu mai poate curge netulburat. Aceste cauze de întrerupere sunt constituite de acte de procedură (acte de deținere preventivă, arestarea preventivă, acte de punere sub învinuire, prezentarea materialului de urmărire penală etc.) și, între ele, se pot regăsi și rezoluțiile de începere a urmăririi penale. Aceste cauze de întrerupere produc două efecte juridice, care constau atât în oprirea curgerii termenului și eliminarea timpului curs, cât și în începerea curgerii unui nou termen de prescripție. Prin urmare, numai dacă dispăre cauza de întrerupere se produce cel de-al doilea efect juridic, pentru că odată cu dispariția sa începe să curgă un nou proces de uitare socială și, odată cu ea, curgerea unui nou termen de prescripție.

Din această analiză rezultă că legiuitorul a urmărit să dea eficiență unor cauze prin care întrerupe cursul prescripției, a căror finalitate proprie constă în asigurarea respectului legalității și adevărului în faza de urmărire penală, contribuind la înfăptuirea justiției penale.

Așa fiind, analizând critica autorului excepției, se desprinde concluzia că acesta apelează la instanța de contencios constituțional pentru a invalida interpretarea dată textului legal, în sensul că o rezoluție de începere a urmăririi penale, deși infirmată, poate întrerupe cursul prescripției. O astfel de interpretare nu poate fi censurată de Curtea Constituțională, întrucât, pe de o parte, textul nu reglementează în terminis care sunt acele acte de procedură ce pot întrerupe cursul prescripției și, pe de altă parte, identificarea lor intră în competența exclusivă a judecătorului investit cu dezlegarea pricinii pe fond, cu atât mai mult cu cât o interpretare și aplicare corectă/greșită a normei poate fi censurată cu prilejul exercitării căilor de atac în cadrul unui proces echitabil."

4.10. Susținerea autorilor excepției cu privire la neclaritatea sintagmei "îndeplinirea oricărui act de procedură" din conținutul art. 155 alin. (1) din Codul penal, în sensul că nu orice act de procedură este de natură a întrerupe cursul prescripției penale, ci doar cele care trebuie comunicate suspectului sau inculpatului, este în mod evident neîntemeiată, deoarece orice act de procedură efectuat înainte de expirarea termenului de prescripție, emis de către organul competent și care nu este nul are ca efect întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, în considerarea faptului că orice acte efectuate în cauză sunt susceptibile de a readuce în memorie fapta săvârșită.

Actele susceptibile de a întrerupe cursul prescripției trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- să fie efectuate mai înainte ca termenul de prescripție să se fi împlinit;
- să emane de la organele judiciare competente;
- să fie făcute în conformitate cu dispozițiile legale, deci să fie valabile, să nu fie nule.

Titlul VI din Partea generală a Codului de procedură penală - invocat de autorii excepției - nu reglementează "actul de procedură", ci doar modul de efectuare a unor acte procedurale comune.

Având în vedere că, asemenea Codului de procedură penală anterior, nici actuala reglementare nu definește noțiunea de "acte de procedură", potrivit doctrinei și literaturii de specialitate, acestea reprezintă modalități sau forme prin intermediul cărora se îndeplinesc toate activitățile din cursul unui proces penal, respectiv ele pot fi:

- acte procesuale - acte juridice prin care organele judiciare și părțile din proces își pot exercita drepturile și obligațiile lor procesuale, în vederea realizării scopului procesului penal. Aceste acte au o existență de sine stătătoare și o poziție dominantă în raport cu actele procedurale, determinând existența acestora din urmă și, pentru a fi valabile, trebuie să fie realizate în formele anume prevăzute de lege;

- acte procedurale - acte juridice prin care se aduc la îndeplinire actele și măsurile procesuale. Actele procedurale pot fi realizate de organele judiciare (spre exemplu: ascultarea persoanelor, emiterea mandatului de arestare și executarea lui, ridicarea de obiecte și/sau înscrisuri, efectuarea de percheziții, cercetarea la fața locului) sau de către părțile din proces ori de către subiecții procesuali principali (spre exemplu: aducerea la cunoștința organului judiciar ori înfățișarea unor probe sau a vreunui mijloc de probă de către orice persoană care le cunoaște sau le deține, prezentarea și predarea la cererea organului judiciar a unui înscris ce poate servi ca mijloc de probă). Aceste acte sunt acte de executare, deoarece destinația lor este aceea de a aduce la îndeplinire dispozițiile pe care le conțin actele procesuale;

- documente procedurale - în care se consemnează efectuarea unor acte procesuale sau a unor măsuri procesuale.

Pe de altă parte, dacă am admite ideea că prescripția răspunderii penale s-ar întrerupe doar prin efectuarea, fie în cursul urmăririi penale, fie în cursul judecății, a actelor de procedură ce trebuie comunicate suspectului sau inculpatului, desigur având în vedere doar acele acte pentru care există obligația de comunicare, ar fi practic înlăturate ca neavând efect întrerupător al cursului prescripției actele efectuate în prezența inculpatului (spre exemplu, luarea interogatoriului, ascultarea unui martor, rezolvarea unei cereri de către instanță), aceste ultime acte având, cu atât mai mult, prin natura lor efect întrerupător de prescripție.

4.11. Deși în motivarea opiniei majoritare s-a susținut că prin necomunicarea către suspect sau inculpat a actelor procedurale întrerupătoare a cursului prescripției s-ar crea pentru persoana în cauză o stare de incertitudine perpetuă, dată de imposibilitatea unei aprecieri rezonabile a intervalului de timp în care poate fi trasă la răspundere penală pentru faptele comise, incertitudine ce poate dura până la împlinirea termenului prescripției speciale și de aceea s-ar impune a fi garantat caracterul previzibil al efectelor dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, arătăm (învederăm) următoarele:

- dispozițiile legale sunt previzibile, textul art. 154 din Codul penal statuând care sunt termenele generale de prescripție a răspunderii penale, în raport de gravitatea infracțiunilor;

- în aceleași dispoziții legale ale art. 155 din Codul penal, mai exact în alineatul 4, legiuitorul statuează că, în situația în care termenul de prescripție prevăzut în art. 154 din Codul penal nu a curs neîntrerupt, ci a fost întrerupt prin efectuarea unor acte de procedură în cauză, termenul de prescripție a răspunderii penale se dublează.

Ca atare, nu se poate pune în discuție o lipsă de previzibilitate ori de imprecizie a dispozițiilor legale anterior menționate, acestea îndeplinind cerințele de claritate, accesibilitate și previzibilitate, inclusiv pentru o persoană care nu dispune de pregătire juridică, textul de lege, prin conținutul său, neputându-i crea acesteia o stare de incertitudine perpetuă - așa cum s-a susținut în opinia majoritară.

De altfel, în acest sens s-a pronunțat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 172 din 29 martie 2018, nepublicată încă în Monitorul Oficial al României, paragrafele 31 - 33, în care făcând referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 29, Hotărârea din

22 iunie 2000, pronunțată în Cauza Coëme și alții împotriva Belgiei, paragraful 145, Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunțată în Cauza E.K. împotriva Turciei, paragraful 51, Hotărârea din 29 martie 2006, pronunțată în Cauza Achour împotriva Franței, paragrafele 41 și 42, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 33 și 34, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunțată în Cauza Kafkaris împotriva Ciprului, paragraful 140, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei, paragrafele 107 și 108, Hotărârea din 17 septembrie 2009, pronunțată în Cauza Scoppola împotriva Italiei (nr. 2), paragrafele 93, 94 și 99, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei, paragrafele 78, 79 și 91), a reținut că cerința previzibilității legii este îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora (a se vedea și Decizia nr. 154 din 24 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016, paragraful 18, Decizia nr. 138 din 14 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 10 iulie 2017, paragraful 21, și Decizia nr. 527 din 11 iulie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 814 din 15 octombrie 2017, paragraful 21).

Totodată, Curtea de la Strasbourg a reținut că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă.

4.12. Efectele instituției întreruperii cursului prescripției răspunderii penale trebuie analizate nu numai din perspectiva suspectului sau a inculpatului, ci și din perspectiva celorlalte părți ori subiecți procesuali principali în cadrul unui proces penal, respectiv partea civilă, partea responsabilă civilmente, persoana vătămată.

Restrângerea actelor de procedură întrerupătoare ale cursului prescripției doar la cele care potrivit legii trebuie comunicate suspectului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal afectează drepturile participanților la procesul penal menționați mai sus. Procurorul nu poate inventa acte de procedură pe care să le comunice inculpatului, doar de teama întreruperii cursului prescripției, pentru că în astfel de condiții nu s-ar mai face urmărire penală, în scopul urmăririi penale, așa cum acesta este evidențiat în textul art. 285 din Codul de procedură penală, ci urmărire penală exclusiv în scopul acoperirii de hârtii pentru și față de infractor. Dacă s-ar admite punctul de vedere exprimat în opinia majoritară - în sensul că întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale s-ar realiza doar prin îndeplinirea oricărui act de procedură ce trebuie comunicat suspectului sau inculpatului -, s-ar ajunge ca unele acte de procedură efectuate față de victima infracțiunii, care se ascunde într-o altă țară pentru a nu fi găsită de inculpat (ex.: cazul victimelor infracțiunii de proxenetism ori ale infracțiunii de trafic de persoane ș.a.) să fie aduse de către procuror la cunoștința inculpatului, doar pentru ca actul să devină întrerupător al cursului prescripției și astfel să-i fie pusă în pericol viața victimei până la momentul includerii ei într-un program de protecție a martorilor.

4.13. Pe de altă parte, dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal nu încalcă - așa cum au susținut autorii excepției - prevederile art. 21 alin. (3) din Constituție și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ce reglementează dreptul la un proces echitabil, întrucât aceste prevederi legale nu sunt aplicabile în cauza de față, obiectul excepției de neconstituționalitate constituindu-l o normă de drept penal substanțial, iar nu o reglementare de drept procesual penal, de natură a avea incidență în materia garanțiilor

dreptului la un proces echitabil. (A se vedea în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 85 din 23 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 315 din 25 aprilie 2016, paragrafele 19 - 20, Decizia Curții Constituționale nr. 443 din 22 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 839 din 24 octombrie 2017, paragraful 26, și Decizia Curții Constituționale nr. 172 din 29 martie 2018, nepublicate încă în Monitorul Oficial al României, paragraful 34).

Pentru considerentele expuse mai sus, apreciem că în cauză s-ar fi impus respingerea, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal.

Judecător,
dr. Livia Doina Stanciu